

לקויי למידה: בעיות רגשיות- גישות להתערבות וטיפול / גוני לוי (2010)

נושאים מרכזיים

מאפיינים רגשיים הנובעים מהחוויה של לקות למידה	מאפיינים רגשיים הנובעים מהמבנה הניורופסיכולוגי	מאפיינים רגשיים הנובעים מסטיה מתהליך התפתחות תקין (Derailment)	עקרונות התערבות כלליים
ריבוי כשלונות, קושי להוציא לפועל כוונות, פער מתמיד בין השקעה להישגים- כל אלה הם מקור למאפיינים רגשיים המשותפים לכל הקטגוריות של לקויות למידה. - חשש מכישלון: קושי בולט לחוות כשלון ולהחשף בחוסר ידע. - חוסר אוניס נלמד: (Learned Helplessness) כל קושי קטן מתפרש כסימן לכשלון עתידי גדול. - ציפייה לביקורת ולעין מאשימה. - שבר בהשתייכות ותחושת בדידות ("אני שונה מאחרים ולא משתלב"). - תחושת פגמויות ("יש בי משהו פגום שאני מפחד שיגלו"). - שבר ביחסי אובייקט ("לא מבינים אותי", "אין לי על מי לסמוך"). - צמצום היוזמה: המנעות ודחיינות.	ללקויות השונות הכבדה על תחומים שמעבר לתפקוד האקדמי. לכל סוג של לקות נילוות בעיות רגשיות אופייניות ונדרשות התערבויות טיפוליות המותאמות לאבחנה. בעיות שפה (SLI) תקשורת מילולית מצומצמת, לא פתוחה. ויתור על ביטוי עצמי וספונטניות. Acting Out – ביטוי רגשות באופן לא מילולי, על ידי דפוסי התנהגות מוקצנים. סומטיזציה – ביטוי מצוקה רגשית דרך תחושות בגוף, כאבים ומחלות. טיפול: "דיאלוג אמיתי", תוכנית לימודים מותאמת, לימוד בחברותא. ליקוי למידה לא מילולי (NVLD) מודעות רגשית נמוכה – קושי בחבנת רגשות של העצמי והזולת, קושי בתקשורת על רגשות. יכולות אמפטיות מונמכות – קושי להבין זווית סובייקטיבית של הזולת. הבנה חברתית מוגבלת וצרכים חברתיים נמוכים. טיפול: שיחות תיווך, מנטליזציה, תיווך חברתי. ליקוי בנישורים ניהוליים (ADHD) תגובתיות מוגברת לסטוס – פורקן, האשמה (דה-וילואציה) וסילופי מציאות. ויסות רגשי לקוי – תגובתיות רגשית ומצבי רוח קיצוניים. נטיה להתמכרויות – רעב רגשי מעורב בקושי בשליטה בדחפים, צורך בהשתייכות חברתית עד כדי הרס עצמי. טיפול: שגרה והבנייה, ויסות והרגעה, תוכניות התנהגותיות, הטרמה (חשיבה פרואקטיבית).	האופן בו הסביבה משפיעה על הילד תלוי באופן שבו הילד תופס את הסביבה. בגלל הלקות חווים את העולם והדמויות המשמעותיות באופן שונה, מפתחים הגנות לא יעילות ומתקבעים על דפוסי ילדותיים. התקשרות לא בטוחה: חוסר ביטחון בזמינות של דמויות משמעותיות. הורים נתפסים כבלתי יעילים לוויסות מצוקה. גורם לתגובות שונות: הזדקקות ותלותיות, כעס וחרדה כתגובה לפרידה, ניתוק והסתגרות, התקשרות לא מובחנת ועוד. קושי בויסות דחפים: קושי לזהות רגשות ודחפים ולבטאם ללא חשש ובהתאמה למצב. קושי למצוא בזולת עזרה וסיוע. מביא לדפוסים לא יעילים: ויסות יתר- ביטוי עצמי מצומצם ונוקשה. ויסות חסר – פורקן, עוינות ובעיה בגבולות (פתיחה בעד, פתיחה נגד, סגירה בעד, סגירה נגד). רגישות נרקסיסטית: קושי לפתח ולשמר אהבה עצמית בריאה, תחושת כוח ויחודיות. מביא לרגישות רבה לערך העצמי, גרנדיוזיות כוזבת, ביטול עצמי, קושי במפגש עם תחרות, קינאה, הצלחה וכישלון (גרנדיוזיות בריאה/ כוזבת, אפסיות בריאה/ כוזבת). טיפול: התערבויות חינוכיות, התנהגותיות, קוגניטיביות ורגשיות שמכוונות לתווך דפוסים מסתגלים ולהחזיר התפתחות רגשית למסלולה: תיווך הקשר עם המורה, תרגול דפוסים של ויסות בכיתה, טיפוח דימוי עצמי חיובי.	ככל שהלקות יותר קשה ומכבידה על ההתפתחות הרגשית והחברתית נדרשות התערבויות רב תחומיות, מובנות, ומתן מענה לצרכים הרגשיים גם במסגרת בית הספר. תכנית התערבות רב תחומית: תכנית הטיפול תיגע בתחומים רבים, על פי הצורך: - אבחונים (דידקטי, פסיכולוגי, נויור-פסיכולוגי). - הוראה מתקנת ושיעורי עזר. - תכנית לימודית מותאמת. - טיפולים פרא-דפואיים (רבי"ע, רבי"ד). - טיפול תרופתי. - טיפולים רגשיים, משפחתיים וכו'. - הונכות טיפולית. הטיפול מכוון למלא פונקציות שהילד מתקשה בהן (פלומבו): - פונקציות חרמוניות – הכרה, המללה ואמפטיה לעולם הרגשות, המשאלות והיחסים עם הילד. - פונקציות משלימות – מילוי תפקידים שהילד מתקשה בהם עד שיהיה מסוגל למלאם בעצמו. - פונקציות מפצות – פיתוח תחומי חוזק כדי לפצות על תחומים חלשים. - נרטיב קוהרנטי – עזרה בבניה של סיפור אישי אובייקטיבי, תוך הבנה למהות הלקות.